

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu Josefa Fialy a soudců Jana Filipa (soudce zpravodaje) a Radovana Suchánka o ústavní stížnosti stěžovatele **Mgr. T. K.**, zastoupeného JUDr. Pavlem Roubalem, advokátem, Advokátní kancelář Roubal a spol. s r. o., sídlem Mikulášská 455/9, Plzeň, proti výroku III a IV rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 29. dubna 2015 č. j. 12 Co 122/2015-575, za účasti **Krajského soudu v Plzni**, jako účastníka řízení, a a) **Mgr. P. Z.**, zastoupené JUDr. Jaroslavem Vovsíkem, advokátem, sídlem Malá 6, Plzeň, a b) **nezletilé M. K.**, zastoupené opatrovníkem Úřadem městského obvodu Plzeň 4, odborem sociálním, jako vedlejších účastnic řízení, takto:

I. Výrokem III a IV rozsudku Krajského soudu v Plzni ze dne 29. dubna 2015 č. j. 12 Co 122/2015-575 byla porušena základní práva stěžovatele na rodinný život a na péči o děti zaručená čl. 10 odst. 2 a čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod.

II. Rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 29. dubna 2015 č. j. 12 Co 122/2015-575 se ve výroku III a IV ruší.

Odůvodnění

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadeného rozhodnutí

1. Stěžovatel napadl ústavní stížností shora označené soudní rozhodnutí, a to pro jeho rozpor s ústavně zaručenými právy, konkrétně s právem na rodinný život a na péči o děti, garantovanými čl. 10 odst. 2 a čl. 32 odst. 4 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“) a čl. 18 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, a dále s právem na spravedlivý proces, garantovaným čl. 36 odst. 1 Listiny.

2. Rozsudkem Okresního soudu Plzeň-město (dále jen „okresní soud“) ze dne 21. 8. 2014 č. j. 99 P 356/2011-482 bylo ve věci péče o nezletilou M. K., druhou vedlejší účastnici (dále jen „nezletilá“) stěžovateli jako otci nezletilé s účinností od 1. 8. 2014 zvýšeno výživné z částky 6 000 Kč na částku 7 000 Kč měsíčně s tím, že nedoplatek na výživné je stěžovatel povinen matce nezletilé Mgr. P. Z., v řízení před Ústavním soudem první vedlejší účastnici (dále též jen „matka“), uhradit do 30. 9. 2014 (výrok I a II), a dále bylo rozhodnuto, že s účinností od vyhlášení rozsudku je stěžovatel oprávněn stýkat se s nezletilou každý sudý týden od středy 15.00 hod. do neděle 18.00

hod., po dobu letních prázdnin 15 dnů nepřetržitě v červenci a 7 dnů nepřetržitě v srpnu a v období zimních prázdnin od 25. 12. od 18.00 hod. do 28. 12. do 12.00 hod. (výrok III), že se tím mění rozsudek okresního soudu sp. zn. 31 Nc 23/2010 ve znění rozsudku Krajského soudu v Plzni (dále jen „krajský soud“) sp. zn. 13 Co 181/2011, který nabyl právní moci dne 24. 5. 2011 (výrok IV), a že se žádnému z účastníků nepřiznává právo na náhradu nákladů řízení (výrok V).

3. Napadeným rozsudkem krajského soudu byl k odvolání stěžovatele rozsudek okresního soudu ve výroku I potvrzen a ve výroku II zrušen (výroky I a II), ve výroku III byl rozsudek soudu prvního stupně změněn tak, že stěžovatel je oprávněn stýkat se s nezletilou každý sudý týden od pátku 16.00 hod. do neděle 18.00 hod., o jarních prázdninách v každém sudém roce od pátku 16.00 hod. předcházejícím jarní prázdniny do neděle 18.00 hod., kdy jarní prázdniny končí, o letních prázdninách nepřetržitě vždy 15 dnů v červenci a 15 dní v srpnu s tím, že běžný termín realizace tohoto styku sdělí otec matce nejpozději do 30. 4. každého roku, a o vánočních svátcích vždy od 26. 12. od 10.00 hod. do 30. 12. do 18.00 hod., přičemž stěžovatel nezletilou převezme vždy v místě bydliště matky, a tam ji také předá, a matka je povinna nezletilou ke styku řádně a včas připravit (výroky III a IV). Současně bylo rozhodnuto, že se tím mění rozsudek okresního soudu ze dne 21. 12. 2010 č. j. 31 Nc 23/2010-337 ve znění rozsudku krajského soudu ze dne 19. 4. 2011 č. j. 13 Co 181/2011-375 (výrok V) a že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů za řízení před soudy obou stupňů (výrok VI).

II.

Argumentace stěžovatele

4. V ústavní stížnosti stěžovatel uvedl, že rozsudkem krajského soudu mu byl zásadně omezen styk s nezletilou, a to nejpodstatněji za celou dobu soudní úpravy, když dokonce takto upravený styk nedosahuje ani rozsahu styku upraveného předběžným opatřením v době, kdy bylo nezletilé jeden a půl roku. Napadený rozsudek je tak při konfrontaci s ústavně garantovanými právy neobhajitelný a protiústavní, popírající veškerá jeho práva na rodinný život, neboť mu znemožňuje podílet se na výchově nezletilé a prohlubovat v ní sociální a citové vazby s jeho rodinou, včetně jejich polorodých sourozenců. Dále zmínil obsah předchozích rozhodnutí, jimiž byl upraven styk s nezletilou, a skutečnost, že v té době budoval rodinné zázemí, zajišťoval si bydlení, a tak byl nucen přistoupit na svěřeni nezletilé do péče matky (a to i vzhledem k tehdejší soudní praxi), ač původně navrhoval střídavou výchovu.

5. Dále stěžovatel upozornil, že se vždy s první vedlejší účastnicí pokoušel domluvit na rozšíření styku mimosoudní cestou, což bylo marné. Po rozpadu vztahu založil novou rodinu, narodily se mu dcery T. a S., vztahy mezi jeho manželkou a nezletilou byly výborné, pevnou rodinnou vazbu měla nezletilá vybudovanou i k sestře T., jak bylo potvrzeno zprávou psychologky Mgr. Z. Vařenkové, soudní znalkyně, tyto závěry však krajský soud ignoroval, ač je měl dle stěžovatele vzít v úvahu. Zmínil také, že inicioval zahájení mediace, konzultací a pohovorů, avšak matka nepovažovala dohodu s ním za přínosnou pro nezletilou a pokračovat v nich odmítla, v konečném výsledku však byla za odmítání komunikace s ním a neochotu jej respektovat „odměněna“ napadeným rozsudkem krajského soudu, který k těmto skutečnostem, jím namítaným, vůbec nepřihlédl.

6. Současně stěžovatel poukázal na to, že se svým návrhem ze dne 13. 5. 2014 domáhal rozšíření styku, že proti rozsudku okresního soudu podal odvolání jen z důvodu úpravy styku po dobu letních prázdnin a o Vánocích, takže byl rozhodnutím krajského soudu zaskočen, zvláště když nikdo z účastníků nenapadl rozsah běžného styku upraveného okresním soudem, který v zájmu nezletilé bez problémů po dobu cca tři čtvrtě roku probíhal. V rámci odvolacího řízení přitom předložil důkazy, ze kterých vyplynulo, že běžný styk s nezletilou probíhal, fungoval a nezletilé prospíval. Výjimkou byly jen matčiny excesy, jež spočívaly v nerespektování předběžné vykonatelnosti rozsudku okresního soudu a ve svévolném předávání nezletilé dle jejího vlastního uvážení ve středu, a které byly tolerovány orgánem péče o dítě i okresním soudem, který nereagoval na jeho podání. K otázce jím požadovaného rozsahu styku navrhl výslech svědků, který krajský soud bez odpovídajícího odůvodnění odmítl. Odůvodnění napadeného rozsudku je přitom jednoduché a zavádějící, neboť výslech ředitelky mateřské školy mohl přispět k objasnění více sporných otázek, protože se jednalo i o učitelku nezletilé, a tak neobstojí závěr o zprostředkovaných skutečnostech. Jde-li o zprávu psychologky Mgr. Z. Vařenkové, její odmítnutí ze strany krajského soudu považuje stěžovatel za nezákonné a protiústavní, neboť neprovedením jím navržených důkazů, resp. nepřihlédnutím ke zprávě psychologky, došlo k porušení jeho práva na spravedlivý proces, zvláště když je napadené rozhodnutí v přímém rozporu se skutečnostmi zjištěnými uvedenou psychologkou. Tato zpráva potvrdila jím tvrzené skutečnosti, tj. vhodnost dosavadní úpravy styku, a naznačila možnost jeho rozšiřování i bezproblémové vztahy nezletilé k členům jeho rodiny. Nemůže obstát závěr krajského soudu, že nemá na nezletilou kvůli pracovnímu vytížení čas a že by styku po delší časové období bránila školní docházka a budoucí kroužky.

7. V této souvislosti stěžovatel argumentoval, že o nezletilou od narození pečoval, pravidelně se s ní stýkal, projevoval o ní opravdový zájem, od září 2014 do dubna 2015 bezproblémově zajistil její docházení do mateřské školy a současně byl schopen vykonávat své povolání. Napadené rozhodnutí nerespektuje závěry plynoucí z nálezu Ústavního soudu ze dne 20. 1. 2005 sp. zn. II. ÚS 363/03 (N 12/36 SbNU 133). K tomu dodal, že zpráva psychologky byla vyžádána z toho důvodu, že byl kontaktován ředitelkou mateřské školy, aby zvažil svůj souhlas s nástupem nezletilé do základní školy v září 2015. Psycholožka se v této zprávě nevěnuje jen poměrům v obou rodinách a vztahům nezletilé k jejím rodičům, ale též otázkou zralosti nezletilé pro nástup do základní školy. Na nutnost komplexního posouzení byl upozorněn psychologkou a souhlasil s ním, neboť rozpad vztahu mezi ním a matkou měl na nezletilou vliv. Dle stěžovatele měl krajský soud namísto řešení obsahu zprávy řešit otázku, zda o vyšetření byl informován orgán péče o dítě, který však po dobu odvolacího řízení nezletilou nenavštívil a neprovedl jediné šetření. Jaký vliv na vyšetření by mělo mít informování orgánu péče o dítě, není stěžovateli známo, matka k tomu souhlas ústně poskytla, přičemž její následné vyjádření nemůže ovlivnit zjištění psychologky. Vzhledem k napadenému rozhodnutí nebude s nezletilou trávit ani čtvrtinu času z kalendářního roku, a to za situace, kdy krajský soud neodůvodnil, jaké relevantní důvody brání podstatně širšímu styku. Skutečnost, že by na nezletilou neměl čas, nebyla zjišťována (prokazována), soud vyšel jen z tvrzení první vedlejší účastnice, že tomu bude kvůli narození dcery Sabiny. Toto rozhodnutí není přesvědčivé a podložené důkazy, z čehož vyplývá libovůle krajského soudu, který měl zkoumat aplikovatelnost styku upraveného rozsudkem okresního soudu ze dne 21. 8. 2014, a nikoliv jeho rozsudkem ze dne 19. 4. 2011. V důsledku napadeného rozhodnutí mu bude upřena možnost být

plnohodnotným rodičem, nebude moci vodit a připravovat svou dceru do školy, a podílet se tak na významné životní události, kterou je příprava na budoucí povolání. Závěrem stěžovatel poukázal na nálezy Ústavního soudu ze dne 25. 9. 2014 sp. zn. I. ÚS 3216/13, body 19 až 29 (N 176/74 SbNU 529) a ze dne 17. 8. 2005 sp. zn. I. ÚS 403/03 (N 160/38 SbNU 277) a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 10. 1. 2006 sp. zn. 28 Cdo 1336/2006 či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 11. 2009 sp. zn. 30 Cdo 4839/2009.

III.

Vyjádření účastníka, vedlejších účastníků řízení a replika stěžovatele

8. Ústavní soud vyzval účastníka a vedlejší účastnice řízení k vyjádření k ústavní stížnosti. Krajský soud pouze odkázal v plném rozsahu na odůvodnění svého rozsudku a navrhl zamítnutí ústavní stížnosti jako nedůvodné.

9. První vedlejší účastnice odmítla, že by postupem obecných soudů mohlo dojít k porušení ústavně zaručených základních práv, jak bylo stěžovatelem tvrzeno, přičemž argumentovala mj. tím, že stěžovatelovo rodičovské právo nebylo ve smyslu čl. 32 odst. 4 Listiny omezeno, ale pouze byl jeho rozsah upraven, a že rodinný život ve smyslu čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod zahrnuje styk rodiče s dítětem, přičemž stát má jednat tak, aby došlo k navázání styku a aby ten byl rozvíjen, a to v „rozumném kontextu“, kdy jedním z podstatných prvků pro hodnocení je chování rodiče a přání dítěte. Z řízení přitom nevyplývalo, že by si dítě přálo širší styk s otcem, z e-mailové korespondence mezi rodiči je patrné, že ji stěžovatel považuje za špatnou matku, neustále ji „peskuje“ s tím, že se o dítě nestará, ubližuje mu, že lže, je duševně nemocná apod., v čemž je podporován svými rodiči, kteří v korespondenci uvádějí, že se namísto péče o dítě věnuje vyhledávání milostných dobrodružství, nezdržuje se doma a péči o dítě přenechává svému partnerovi, stěžovatel neustále podává k orgánu péče o dítě na matku stížnosti, dělá jí naschvály a svůj pohled přenáší na nezletilou dceru, když se o ní vyjadřuje negativně. Dále první vedlejší účastnice poukázala na skutečnosti, jež nastaly poté, co stěžovatel opustil společnou domácnost, přičemž odmítla, že by byl tehdy nucen souhlasit se svěřením nezletilé do její péče, a dále uvedla, že soudy, s ohledem na tehdejší věk nezletilé, upravily styk neobyčejně široce, což však respektovala. V souzené věci stěžovatel požadoval rozšíření styku od středy do neděle v lichý týden a čtvrtek až pátek v sudý týden, tj. 14 dnů v měsíci, a 30 dnů prázdnin, okresní soud upravil styk na přibližně 122 dnů, krajský soud stanovil styk od pátku do neděle, což je jen 6 dnů v měsíci (nikoliv 10, jak stanovil okresní soud), ovšem přidal 8 dnů hlavních prázdnin a cca 9 dnů jarních prázdnin každý druhý rok. Změna rozsahu styku tak nebyla dramatická, přičemž krajský soud vycházel z toho, že je vhodnější, aby styk nezasahoval do školní docházky a aby časové úseky byly co nejdéší, aby mohl být zachován režim dítěte. Nejde tedy o žádnou „odměnu“ za její neochotu. Jde-li o zprávu psycholožky Mgr. Z. Vařenkové, vyšetření nezletilé bylo provedeno bez jejího souhlasu a vědomí, a proto je třeba tento důkaz posuzovat velmi opatrně, přičemž stěžovatelův postup, kdy tuto zprávu předložil v odvolacím jednání, aniž by jí byl její obsah znám, označila první vedlejší účastnice za neseriózní. Dodala, že jako učitelka na prvním stupni základní školy má všechny předpoklady k řádné péči o nezletilou i její přípravu do školy, takže není důvod, proč by ji měl připravovat stěžovatel, a že styk byl upraven dle jejího názoru způsobem přiměřeným věku dítěte

a možnostem stěžovatele, a tedy důvody pro vyhovění ústavní stížnosti nejsou dány. Vzhledem k tomu navrhla odmítnutí ústavní stížnosti pro zjevnou neopodstatněnost.

10. Opatrovník nezletilé, Úřad městského obvodu Plzeň 4, odbor sociální, sdělil, že v řízení nebude uplatňovat práva vedlejšího účastníka.

11. Ústavní soud zaslal výše uvedená vyjádření stěžovateli, který ve své replice uvedl, že má stále za to, že krajský soud náhle, zásadně a nedůvodně omezil jeho styk s nezletilou, dosud totiž dosahoval cca 27,5 % času v běžném měsíci a cca 28,6 % času v běžném roce, dle napadeného rozsudku je to cca 13,9 %, resp. 19,6 %, a tím zamezil tomu, aby svůj vztah s nezletilou prohluboval, stejně jako aby nezletilá prohlubovala vztah se svými polorodými sourozenci, s nimiž je šťastná, a to za situace, kdy ani matka, ani opatrovník vůči rozsahu styku nic nenamítali. Z tohoto důvodu je daný zásah soudu neopodstatněný a neodůvodněný. Vyjádření první vedlejší účastnice stěžovatel označil za nepravdivé, přičemž poukázal na důvody opuštění společné domácnosti i na její jednání, kdy nezletilou používá k šikanování jeho osoby i celé jeho rodiny tím, že do poslední chvíle není jisté, zda ji předá, či nikoliv, také již několikrát musel zrušit dovolenou či plánovaný program. Matka prý má další vztahy, bydlí na různých místech, přičemž takovéto výchovné prostředí není pro dceru vhodné, a tento životní styl není vhodným modelem chování. Odmítl, že by matku „peskoval“, pouze ji prý informuje o skutečnostech týkajících se nezletilé a o tom, co je potřeba řešit, zejména pokud jde o zdravotní problémy. Naopak matka jej o důležitých skutečnostech, jako je zdravotní zákrok či výběr školky a školy, neinformuje, nebere na zřetel jeho názor, na třídní schůzky nechodí a posílá tam svého přítele. Uvedla-li matka, že dcera si širší styk nepřála, stěžovatel upozornil, že pokud by širší styk tak, jak ho upravil okresní soud, byl v rozporu se zájmy nezletilé, jistě by podala odvolání, což ale neučinila. Omezení styku pak stěžovatel označil za zásadní, přičemž adekvátní náhradu nepředstavuje rozšíření styku o prázdninách. Stanovisko dcery soudy nezjišťovaly, opatrovníkovi je tlumočila pouze matka. Důvodem psychologického vyšetření nezletilé bylo upozornění Bc. L. Š., ředitelky mateřské školy, která doporučila zvážit odklad, ten však matka striktně odmítla, ústně matka s tímto vyšetřením souhlasila, a pokud znalkyně uvedla, že je vhodné posoudit také související otázky (rodinné vazby, vztahy a vliv výchovného prostředí), s tímto postupem souhlasil, o prosazení střídané péče mu vůbec nešlo. Doporučení plynoucí z této zprávy – zvážení odkladu nástupu do školy a provedení dalšího vyšetření – matka ignorovala a krajský soud k této zprávě, která se také vyjadřuje ke stanovisku dcery ohledně širší rodiny, nepřihlédl, přičemž z jeho rozhodnutí není patrné, z jakého důvodu. Matku stěžovatel viní z psychického působení na nezletilou, a to tím, že jej očerňuje a nadává mu, a dále poukazuje na slabou citovou vazbu na matku, jak má plynout ze zmíněné zprávy. Z ní dále plyne, že jsou vytvořeny předpoklady pro demokratické dělení výchovné péče mezi rodiči, přičemž ji lze jednoznačně interpretovat tak, že nejsou dány žádné relevantní důvody k tomu, aby byl styk omezován. K tomu stěžovatel dodal, že vyšetření se konalo bez jeho přítomnosti, dcera se mohla svobodně vyjádřit a nikdo nemohl ovlivňovat průběh vyšetření. Stěžovatel rovněž upozornil, že v řízení před krajským soudem navrhl výslech dvou stěžejních svědků, Bc. L. Š. k otázce konfliktů v září 2014, kdy matka nerespektovala soudní rozhodnutí o styku, jakož i k tomu, zda je dosavadní úprava styku k újmě nezletilé a jak se projevuje ve školce, a dále Bc. V. T. k průběhu mediace, což však krajský soud neučinil. Následně zdůraznil, že pokud žádná ze stran rozhodnutí okresního soudu o úpravě styku nenapadla, projevila tím s danou úpravou souhlas či ji alespoň akceptovala. V závěru stěžovatel poukázal na to, že je schopen zajistit dceři

klidné a bezproblémové výchovné prostředí a je schopen o ni pečovat, dcera má silný citový vztah ke všem členům rodiny, včetně sester a jeho manželky, a že je jeho volbou, zda se bude věnovat své profesi či svůj čas věnuje své rodině, přičemž odmítl, aby ho matka či krajský soud „posílaly do práce“ a odmítaly mu možnost vychovávat dceru s tím, že by ji do školy měla připravovat jen matka.

IV.

Procesní podmínky řízení

12. Ústavní soud nejprve zkoumal splnění procesních podmínek řízení a shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí napadené ústavní stížností, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný. Stěžovatel je právně zastoupen v souladu s požadavky § 29 až 31 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o Ústavním soudu“). Ústavní stížnost je přípustná, neboť stěžovatel vyčerpal všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu *a contrario*).

V.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

13. Ústavní soud především musí připomenout, že je soudním orgánem ochrany ústavnosti [čl. 83 Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“)], který stojí mimo soustavu soudů (čl. 91 odst. 1 Ústavy), a že vzhledem k tomu jej nelze, vykonává-li svoji pravomoc tak, že ve smyslu čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy rozhoduje o ústavní stížnosti proti pravomocnému soudnímu rozhodnutí, považovat za další, „superrevizní“ instanci v systému obecné justice, oprávněnou svým vlastním rozhodováním (nepřímo) nahrazovat rozhodování obecných soudů; jeho úkolem je „toliko“ přezkoumat soudní rozhodnutí, jakož i řízení, které jejich vydání předcházelo, z hlediska toho, zda obecné soudy neporušily ústavně zaručená základní práva a svobody jednotlivce a respektovaly hodnotový základ právního řádu daný zejména ústavním pořádkem a mezinárodními závazky České republiky. Vzhledem k tomu nutno vycházet z pravidla, že vedení řízení, zjišťování a hodnocení skutkového stavu, výklad „podústavního“ práva a jeho aplikace na jednotlivý případ je v zásadě věcí obecných soudů a o zásahu Ústavního soudu do jejich rozhodovací činnosti lze uvažovat za situace, kdy je jejich rozhodování stíženo vadami, které mají za následek porušení ústavnosti (tzv. kvalifikované vady); o jaké vady přitom jde, lze zjistit z judikatury Ústavního soudu.

14. Pokud jde o proces interpretace a aplikace tzv. podústavního práva, ten bývá stížen „kvalifikovanou“ vadou zpravidla tehdy, jestliže obecné soudy nezohlední správně (či vůbec) dopad některého ústavně zaručeného základního práva (svobody) na posuzovanou věc, nebo se dopustí – z hlediska spravedlivého procesu – neakceptovatelné „libovůle“, spočívající buď v nerespektování jednoznačně znějící kogentní normy, nebo ve zjevném a neodůvodněném vybočení ze standardů výkladu, jež je v soudní praxi respektován, resp. který odpovídá všeobecně akceptovanému (doktrinálnímu) chápání dotčených právních institutů [nález ze dne 25. 9. 2007 sp. zn. Pl. ÚS 85/06 (N 148/46 SbNU 471)].

15. Konkrétně v případě rozhodování obecných soudů o úpravě výchovných poměrů k nezletilým dětem, je třeba vzít v úvahu, že příslušnou zákonnou úpravou je realizována a konkretizována úprava ústavní (čl. 32 odst. 6 Listiny), přičemž úkolem Ústavního soudu je posoudit, zda obecné soudy neporušily ústavnost zejména tím, že příslušné normy „podústavního“ práva, zde konkrétně ty, které jsou obsaženy v § 888 a § 891 odst. 1 občanského zákoníku, interpretovaly a aplikovaly ústavně nekonformním způsobem, tj. zda respektovaly (náležitě zohlednily) základní právo stěžovatele na rodinný život a na péči o děti, jež jsou garantovány čl. 10 odst. 2 a čl. 32 odst. 4 Listiny. Pokud však jde o stanovení samotného rozsahu styku a jeho modalit, toto ovšem je, jak patrně z výše uvedeného, věcí obecných soudů.

16. V tomto ohledu obecně platí, že řízení před soudy má být konáno, a přijatá opatření mají být činěna vždy v nejlepším zájmu dítěte (čl. 3 Úmluvy o právech dítěte). To se nutně týká i rozhodování o úpravě styku dítěte s rodičem, jemuž nebylo svěřeno do péče. Pokud jde o otázku, co je „nejlepším zájmem dítěte“, Ústavní soud v této souvislosti vymezil základní (ústavněprávní) kritéria, na základě nichž by měl být „nejlepší zájem dítěte“ zjišťován a posuzován [viz např. náleze ze dne 26. 5. 2014 sp. zn. I. ÚS 2482/13, bod 18 a násl. (N 105/73 SbNU 683)]; v případě, kdy obecné soudy rozhodují o úpravě styku, nutno vycházet z toho, že právem obou rodičů je v zásadě stejnou měrou o dítě pečovat a podílet se na jeho výchově, s čímž koresponduje i právo samotného dítěte na péči obou rodičů, a tudíž je-li rozhodnutím soudu svěřeno do péče jednoho z rodičů, pak by tomuto dítěti mělo být umožněno stýkat se s druhým rodičem v takové míře, aby byl postulát rovné rodičovské péče co nejvíce naplněn. Takové uspořádání je zpravidla vždy v „nejlepším zájmu dítěte“, přičemž odchylky od tohoto principu musí být odůvodněny ochranou nějakého jiného, dostatečně silného legitimního zájmu, přičemž konkrétní skutečnosti, o něž se tento zájem opírá, musí být v daném řízení prokázány [viz náleze ze dne 25. 9. 2014 sp. zn. I. ÚS 3216/13 (N 176/74 SbNU 529), srov. i náleze ze dne 13. 3. 2012 sp. zn. II. ÚS 3765/11 (N 52/64 SbNU 645), bod 29].

17. V souzené věci krajský soud přistoupil k omezení styku stěžovatele s nezletilou, jak byl do té doby upraven rozsudkem okresního soudu ze dne 21. 12. 2010 č. j. 31 Nc 23/2010-337 ve spojení s rozsudkem krajského soudu ze dne 19. 4. 2011 č. j. 13 Co 181/2011-375 a posléze nepravomocně shora označeným rozsudkem okresního soudu ze dne 21. 8. 2014 č. j. 99 P 356/2011-482, a toto své rozhodnutí odůvodnil v podstatě jen tím, že nezletilá začne navštěvovat první třídu základní školy a že (zřejmě) bude mít zájmovou činnost. Takovýto důvod však očividně nelze považovat za relevantní, neboť se týká v podstatě všech dětí školou povinných a jeho uplatnění by v konečném důsledku znamenalo, že princip rovnosti rodičů, pokud jde o péči o nezletilé dítě, by nebylo možné vůbec naplnit, a tak kupř. střídavá péče, jež je (vedle společné péče) pomyslným „ideálem“ uspořádání poměrů dětí a rodičů, kteří spolu nežijí, by byla prakticky vyloučena. Krajský soud sice označil svůj postup za „standardní“, ovšem standardům, jež plynou z již bohaté judikatury Ústavního soudu (a které by měly být pro rozhodování obecných soudů určující), takováto úprava styku nevyhovuje.

18. Ústavní soud nemá žádné výhrady k tomu, jak krajský soud upravil styk v období školních prázdnin, neboť zde tomu bylo ve vztahu k rodičům rovnoměrně. Zcela jinak tomu však bylo v případě styku v běžném (školním) roce, neboť v něm je nezletilé umožněno stýkat se se stěžovatelem jen o víkendů jednou za 14 dní, což v konečném

důsledku znamená, že s ním nebude moci trávit ani čtvrtinu roku (bude-li navíc počítán pátek, kdy je styk zahájen, jako polovina dne). Nejde však jen o celkové množství stráveného času s dítětem z hlediska celého roku, ale také o to, v jakém období se styk rodiče s ním uskutečňuje. Pro dítě a jeho budoucnost má velký význam právě období, kdy musí plnit své školní a další povinnosti, a kdy je více než jindy zapotřebí, aby se do jeho výchovy zapojili oba rodiče, tak aby dítě mohlo co nejvíce těžit ze znalostí, zkušeností a výchovných a pedagogických schopností obou rodičů, a nikoliv jen jednoho z nich. Kromě toho možnost většího zapojení rodiče, jemuž dítě nebylo svěřeno do péče, do výchovy dítěte v období, kdy jsou na ně kladeny zvýšené nároky a kdy dítě musí společně (i) s tímto rodičem překonávat různé překážky a řešit problémy, má význam i pro prohloubení vzájemných citových vazeb mezi nimi a také vede tohoto rodiče k odpovědnosti za budoucnost dítěte. Nejde tedy jen o právo obou rodičů podílet se na výchově svého dítěte, ale také o sledování jeho „nejlepšího zájmu“, kdy široký styk rovněž ve školním roce zpravidla (viz sub 16) bude pro dítě přínosem a obohacením.

19. Postup krajského soudu je o to méně pochopitelný, jestliže matka proti styku tak, jak byl upraven okresním soudem, žádné výhrady nevznesla, a opatrovník v odvolacím řízení dokonce navrhl úpravu styku v sudém týdnu v úterý a dále od pátku do neděle, v lichém týdnu od čtvrtka do pátku (srov. č. l. 572 a 573 soudního spisu), samotný stěžovatel pak podal odvolání (mj.) z důvodu nesouhlasu s úpravou styku, to však jen mimo běžný rok. Ústavní soud nikterak nemínil zpochybňovat oprávnění odvolacího soudu změnit rozhodnutí soudu prvního stupně a rozhodnout i jinak, než jak navrhují účastníci řízení [§ 26 zákona o zvláštních řízeních soudních (dále jen „z. ř. s.“)], současně by však měl vzít v úvahu, že pokud rodiče jsou schopni akceptovat (byť třeba jen v principu a konkludentně) určité řešení ohledně uspořádání poměrů svého dítěte, zde pak takové, jež bylo přijato okresním soudem, a neshledá-li, že by takové řešení bylo ve zjevném rozporu se zájmem dítěte, měl by k těmto svým oprávněním přistupovat spíše zdrženlivě a respektovat stanovisko, resp. postoj rodičů (srov. § 474 odst. 1 věta první, § 476 z. ř. s., § 906 a 908 občanského zákoníku). Ústavní soud zde vychází z premisy, že jsou to primárně rodiče, kdo rozhoduje o osudu svých dětí, a tudíž i ingerence státu by měla nastoupit pouze v těch případech, kdy je to skutečně nezbytné nutné.

20. Pokud jde o další stěžovatelovy námitky týkající tzv. důkazního řízení, kasací napadeného rozsudku se účastníkům řízení otevře (s ohledem na výše předestřené právní názor Ústavního soudu) i procesní prostor pro případnou argumentaci a s ní spojené důkazní návrhy, a tudíž není nezbytné, aby se v tomto okamžiku k daným otázkám vyjadřoval. Pokládá však za vhodné podotknout, že z napadeného rozhodnutí zcela zřetelně neplyne, z jakého důvodu krajský soud nemohl přihlídnout ke zprávě psychologky Mgr. Z. Vařenkové, tedy zda se tak mělo stát z důvodu nezákonnosti tohoto důkazu nebo jeho nezávažnosti či nepravdivosti. Pokud jde o další argumentaci stěžovatele okolnostmi rozpadu vztahu mezi ním a první vedlejší účastnicí, jejím chováním a její údajně nedostatečnou rodičovskou způsobilostí, z ní žádné skutečnosti, jež by měly nějakou relevanci k otázce rozsahu jeho styku s nezletilou, Ústavní soud nezjistil, nicméně ani v tomto ohledu stěžovateli nic nebrání tuto uplatnit v dalším řízení. Současně nutno podotknout, že stěžovatel, který se zřejmě sám pokládá za lepšího rodiče nežli matka, by měl velmi pečlivě zvážit, zda konfrontační způsob vedení řízení před obecnými soudy (a ostatně i před Ústavním soudem), zahrnující osobní útoky vůči matce, je skutečně také v zájmu jeho dcery. Zkušenost totiž ukazuje, že

klíčovým předpokladem řádné výchovy nezletilého dítěte jsou korektní vztahy mezi rodiči, resp. schopnost vzájemné komunikace stran péče o dítě a otázek jeho výchovy, přičemž k její kvalitě takové osobní výpady mohou sotva přispět.

21. S ohledem na výše uvedené důvody Ústavní soud dospěl k závěru, že napadeným rozhodnutím krajského soudu došlo k porušení základních práv stěžovatele na rodinný život a na péči o děti garantovaných v čl. 10 odst. 2 a čl. 32 odst. 4 Listiny, a proto je podle ustanovení § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil; učinil tak mimo ústní jednání, neboť neměl za to, že by bylo od něho možné očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 15. března 2016

Josef Fiala
předseda senátu